

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Porvoon kaupunki pitää kotoutumisen vaikuttavuuden vahvistamista, koulutuspolkujen selkeyttämistä ja työelämäyhteyden tiivistämistä kannatettavina tavoitteina. On perusteltua kehittää järjestelmää, joka tukee sekä maahan muuttaneiden nopeampaa osallisuutta että alueen työvoimatarpeisiin vastaamista. Kaupungin näkemyksen mukaan esityksen tavoitteet eivät kuitenkaan toteudu esitetyillä taloudellisilla ja rakenteellisilla muutoksilla. Esitys sisältää merkittäviä riskejä kotoutumisen laadulle, palvelujen yhdenvertaiselle saavutettavuudelle ja kuntien taloudelliselle kantokyvyille.

Kielitaidon vahvistaminen on välttämätön perusta työllistymiselle, yhteiskunnalliselle osallisuudelle ja arjen sujuvuudelle Suomessa. Porvoon kaupungin näkemyksen mukaan esitys painottaa kuitenkin liiaksi koulutusten nopeuttamista ja työelämälähtöisyyttä tavalla, joka ei riittävästi huomioi kotoutujien erilaisia lähtökohtia. Kotoutujien osaamis- ja valmiustasossa on suuria eroja, ja ehdotettu malli ei tarjoa tarpeeksi pitkäjänteistä, joustavaa tai yksilöllistä tukea niille ryhmille, jotka tarvitsevat vahvempaa ohjausta ja pidempikestoisia oppimispolkuja.

Porvoon kaupunki näkee ongelmallisena vapaan sivistystyön roolin kaventamisen. Uudistus vaarantaa ruotsinkielisten kotoutumiskoulutusten jatkuvuuden ja saavutettavuuden, sillä vapaan sivistystyön mahdollistamat joustavat ja matalan kynnyksen koulutusmuodot ovat erityisen tärkeitä kaksikielisten kuntien kotoutumisen tukirakenteissa.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Porvoon kaupunki suhtautuu kriittisesti kotoutumisen edistämiseen kohdistuviin rahoitussäästöihin. Säästöjen kohdistaminen samanaikaisesti, kun kunnille osoitetaan lisää tehtäviä ja velvoitteita, heikentää kuntien tosiasiallisia mahdollisuuksia järjestää vaikuttavia kotoutumispalveluja.

Porvoon kaupunki katsoo, että mikäli vapaan sivistystyön rahoitus lopetetaan ja kotoutumiskoulutusten järjestämisvastuu siirtyy kunnille, tulee valtion osoittaa kunnille

täysimääräinen (100 %) kompensatio uusista tehtävistä ja velvoitteista. Ilman täysimääräistä rahoitusta kunnille siirtyvä järjestämisvastuu ei ole taloudellisesti kestävällä perustalla, eikä yhdenvertaista kotoutumiskoulutuksen saatavuutta voida turvata.

Porvoo kaupunki pitää erityisen ongelmallisena sitä, että kiintiöpakolaisten varautumiskustannusten korvaus poistetaan kokonaan. Porvoo on sitoutunut vastaanottamaan 50 kiintiöpakolaista vuosittain ja varautumiskustannukset voivat muodostua kaupungille kohtuuttomiksi ilman valtion tukea. Mikäli valtio vetäytyy taloudellisesta vastuusta, kunnille jää huomattava riski, joka voi käytännössä heikentää koko kiintiöjärjestelmän toimivuutta ja kuntien mahdollisuuksia tukea haavoittuvimmassa asemassa olevia tulijoita.

Kokonaisuutena esitys siirtää vastuun kustannuksista kunnille tavalla, joka ei ole taloudellisesti kestävä eikä tue suunnitelmallista ja laadukasta kotoutumista.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Porvoo kaupunki pitää kotoutumisen selkeitä tavoitteita tärkeinä ja perusteltuina. Pelkkä velvoitteiden lisääminen ei kuitenkaan yksin riitä varmistamaan kotoutumisen onnistumista. Kotoutuminen on vastavuoroinen prosessi, joka edellyttää sekä kotoutuja aktiivista osallistumista että hyvin toimivaa, riittävästi resursoitua palvelujärjestelmää. Esityksen painopiste on vahvasti yksilön velvollisuuksissa, mutta palvelujärjestelmän kapasiteettia vastata kasvaviin vaatimuksiin ei samassa suhteessa vahvisteta. Tämä voi heikentää kotoutumisen todellista vaikuttavuutta ja tavoitteiden saavuttamista.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Porvoo kaupunki pitää tärkeänä, että alkuvaiheen palvelut ovat selkeästi määritelty ja että kotoutuja ohjataan oikea-aikaisesti palveluihin. Kaupunki katsoo kuitenkin, että esitys edellyttää alkuvaiheessa huomattavasti nykyistä laajempaa ja nopeampaa palvelutarpeen arviointia sekä kotoutumissuunnitelman laatimista ilman, että kuntien resurssitarpeita vahvistetaan vastaavasti. On epärealistista olettaa, että perusteellinen palvelutarpeen arvio ja yksilöllinen kotoutumissuunnitelma voidaan toteuttaa yhden tapaamisen aikana, erityisesti silloin kun taustalla on terveydellisiä, trauma- tai toimintakykyyn liittyviä haasteita tai monialaista selvitystyötä.

Muut huomiot

Porvoo kaupunki esittää, että jatkovalmistelussa turvataan vapaan sivistystyön rooli osana kotoutumiskoulutusta, luodaan erillinen rahoitusmekanismi kotoutumiskoulutuksille ja lukutaitokoulutukselle. Porvoo kaupunki pitää välttämättömänä, että mikäli vapaan sivistystyön rahoitus lopetetaan ja kotoutumiskoulutusten järjestämisvastuu siirtyy kunnille, valtio turvaa kunnille täysimääräisen kompensaation uusista tehtävistä.

Porvoo kaupunki pitää aiheellisena arvioida uudelleen kiintiöpakolaisten vastaanottoon varautumisen kustannusten korvaamisen poistamista tai säätää sen tilalle korvaava mekanismi, jotta kuntien tekemä humanitäärinen työ on taloudellisesti mahdollista.

Kotoutuminen on investointi alueen elinvoimaan, turvallisuuteen ja tulevaisuuden työvoimaan, eikä sen perustaa tule heikentää säästötoimin, jotka voivat pitkällä aikavälillä lisätä kustannuksia ja heikentää kotoutumisen tuloksia.

Porvoon kaupunki katsoo, että jatkuvat muutokset kotoutumislainsäädännössä ja sen rahoituksessa tekevät vastuullisen ja pitkäjänteisen kotoutumistyön haastavaksi.

von Schoultz Fredrick
Porvoon kaupunki